Friezen in het jaar 28

Colofon

ISBN: 978 90 8954 071 3
1e druk 2008
© 2008 Louis Dijkstra

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:
Uitgeverij Elikser B.V.
Ossekop 4
Postbus 2532
8901 AA Leeuwarden
Telefoon: 058-2894857
www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk:
Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Friezen in het jaar 28

Louis Dijkstra

‘Daar overspoelt de Oceaan in zijn ontzaglijke omvang tweemaal per etmaal met vaste tussenpozen een onafzienbare vlakte, zodat men twijfelt aan de aard van het verborgen, onophoudelijk betwist gebied: behoort het tot het land of tot de zee?’

Lijst van personen en hun relaties:

Hunrad (opa)

Liafger x Wela

Hunrad (jr)
Gerwin
Imma
Luva

Adlef x Elftrud

Anger
Buddo
Oda
Hera

Frowin x Suvi

Tiedin
Reinwi

Ating x Bava

Rinhad
Gisla

Hoofdstuk 1

Marters, otters en wolven

Het is midden in de nacht, maar lijkt bijna dag. De volle maan schijnt op het sneeuwdek dat het landschap bedekt. Op de terp staan vier hoeven dicht bijeen. Uit de openingen in de nok kringelen sliertjes rook naar boven en verwaaien in het briesje, om even later zelfs weer naar de grond af te dalen. Het is de typische scherpe rook van een smeulend turfvuur. Het sneeuwdek lijkt bezaaid met ontelbare kleine edelstenen, doordat de kristallen schitteren in het maanlicht. Het is doodstil en toch wonen hier mensen. In het holst van de nacht slapen ze echter en lijkt het onbewoond.

De gemeenschap omvat eenentwintig personen uit vier gezinnen die deels familie van elkaar zijn. Hunrad is de oudste man van de terp. Hij woont bij het gezin van zijn oudste zoon Liafger en diens vrouw Wela in en hij is weduwnaar. Zijn vrouw is jaren geleden overleden en na haar dood is hij bij zijn zoon en diens vrouw ingetrokken. Liafger en Wela hebben vier kinderen. De zonen Hunrad jr. en Gerwin van respectievelijk 20 en 18 en de meisjestweeling Imma en Luva van 15.

In de tweede hoeve woont de man Adlef en hij is getrouwd met Elftrud. Dit paar heeft ook twee zonen, te weten Anger en Buddo van 17 en 15. Hun zusjes heten Oda en Hera en deze zijn 13 en 10.

De genoemde mannen Liafger en Adlef zijn broers. Hun nog levende vader is echter nog steeds eigenaar van de beide hoeven en een deel van de terp. Hun voorvaderen hebben hier al heel lang gewoond. Meestal blijven mannen in hun geboortestreek wonen, omdat terreinkennis van levensbelang is. Vrouwen worden meestal elders gezocht.

De derde familie wordt gevormd door de man Frowin en zijn vrouw Suvi. Ze hebben een zoon Tiedin van 18 en een dochter Reinwi van 17.
Tenslotte het vierde gezin van de man Ating en zijn vrouw Bava. Ze hebben een zoon Rinhad van 21 en een dochter Gisla van 18.
De mannen Frowin en Ating stammen uit de nabije omgeving en zijn door vererving deels in het bezit van de terp gekomen.
Uiteindelijk zijn de gezinnen zelfstandig, maar veel zaken worden in het collectief gedaan. Onderling bestaat een prima verstandhouding. Over belangrijke dingen wordt overlegd en wordt nog wel eens een beroep gedaan op de jarenlange ervaring van opa Hunrad. In het dagelijkse leven en bij verschil van mening heeft Liafger het laatste woord. Hij wordt door de anderen gezien en erkend als leider. Hij is verstandig, rustig en mild in zijn oordeel. Zijn vaardigheden in jagen, wapenbeheersing en optreden in crisissituaties dwingen bewondering af bij de anderen. Zij hebben vertrouwen in hem. In deze gemeenschap worden stemmen niet geteld, maar gewogen.
Alle terpbewoners zijn volledig inzetbaar voor het reilen en zeilen van de gemeenschap. Wel zijn de zaken opgedeeld. De volwassen mannen en grote zonen beoefenen de jacht en zijn waar nodig inzetbaar als krijger ter verdediging van de omgeving of het totale grondgebied van de stam. Ook als boer spelen ze een grote rol. De vrouwen zorgen voor de teelt van groenten, het opvoeden van de kinderen en de zorg voor het woongedeelte van de hoeve. Verder verzamelen ze wilde vruchten en paddenstoelen. Tevens dragen ze zorg voor het schoonmaken van vis en wild. Het maken en wassen van kleding is hun toevertrouwd. Weven en spinnen van laken en wol zijn typische vrouwentaken.
De jonge kinderen verzamelen ook uit het veld en verzorgen

mede de groentetuinen. Dikwijls zijn ze ook actief als visser.
Een uitzondering vormt Rinhad. Hij is gehandicapt door een val van een paard en loopt sindsdien moeizaam. Zijn schranderheid compenseert echter zijn gebrek ruimschoots en hij zit in de handel. Met zijn boot reist hij veel en doet inkopen bij de buurstam van de Chauken in het oosten. Sommige goederen verkoopt hij zelfs door aan de Romeinen langs de Rijn en hier verdient hij behoorlijk aan. Op deze wijze kan hij zich behoorlijk handhaven in den vreemde en kan hij zich verstaanbaar maken in verschillende talen. Behalve in de winter is hij bijna nooit thuis. Zo nu en dan duikt hij weer op en weet dan veel te vertellen. Het is voor de gemeenschap altijd weer een belevenis als hij onverwacht op het toneel verschijnt.

Nog voor de zon opkomt zijn er al activiteiten rond de hoeven. De vrouwen melken de koeien die binnen in de hoeve staan en de mannen zorgen voor het jongvee dat in kralen onder afdaken buiten loopt. Door het dikke pak sneeuw is overlast ontstaan en om zich buiten goed te redden. Dat vraagt het hier en daar wat aanpassingen. Toch zijn de mannen en grote jongens blij met de sneeuw. Het biedt de gelegenheid om de voetafdrukken of de prenten van wilde dieren te volgen om ze op het spoor te komen en hun verblijfplaats eventueel te achterhalen. Het gebeurt lang niet alle winters dat er genoeg sneeuw ligt om het wild te kunnen volgen. Men wil dan ook deze gelegenheid benutten en de mannen smeden plannen om in de eerstkomende nacht er op uit te gaan. Als de vrouwen hiervan horen, schudden ze niet-begrijpend het hoofd, maar ze weten dat de mannen nu niet tegen te houden zijn.
Als de werkzaamheden op het einde van de dag klaar zijn en de avondschemering invalt, worden de mannen en jongens onrustig. Ze zoeken hun wapens op en ze verdelen zich in

twee groepen. De honden worden losgelaten en de dieren zijn wildenthousiast en maar moeilijk te hanteren. Hier en daar moet zelfs met de achterkant van een speer een klap worden uitgedeeld om ze weer in het gareel te krijgen.
Opa Hunrad kijkt belangstellend toe en hij zou graag van de partij zijn deze nacht. Hij weet van vroeger wat voor soort avonturen je dan meemaakt, maar hij weet ook dat dit voor hem niet meer is weggelegd. Hij kan het lichamelijk niet meer aan. Een hele nacht door de sneeuw lopen is voor hem te zwaar. Een rondje om de hoeve heen onder deze omstandigheden is al een opgave. Het laatste dat overblijft, is om morgen de verhalen aan te horen over de belevenissen van de jagers en daar geniet hij nog altijd van.
Ze splitsen zich op in twee groepjes en verdelen de honden. Overdag hebben ze al plannen gemaakt waar de groepjes naar toe zullen trekken.
Aangezien het eerst streng heeft gevroren en er pas daarna sneeuw is gevallen, zijn er vrijwel geen grenzen meer aan hun mogelijkheden. Ze kunnen nu ook het water oversteken en zich begeven in moerasgebieden, die normaal ontoegankelijk zijn voor mensen. De dikke sneeuwlaag is hard bevroren, maar een paar dagen geleden is er nog een dun laagje verse sneeuw gevallen. Dat zijn ideale omstandigheden. Je zakt niet diep in de sneeuw weg en toch zijn de prenten duidelijk te herkennen.
Het gaat hen er vooral om te jagen op de kleine marterachtigen, zoals de wezel, hermelijn, bunzing en marter. Ook een visotter is niet te versmaden, maar het is maar net wat ze tegen zullen komen. Hun jagershart begint sneller te kloppen als ze op weg zijn.
De maan schijnt helder en de omgeving is veranderd in een sprookjeswereld. Zelfs nu kun je op grote afstand de contouren van bossen waarnemen. Volgens afspraak kiezen de twee groepjes elk een richting om elkaar niet te hinderen.

Het groepje van Liafger steekt over naar de moerassen en de elzen broekbossen in het zuiden. Alleen nu is het mogelijk het moeras te doorkruisen. De honden worden losgelaten en met hun neus bij de grond zigzaggen ze voor de jagers uit. Het groepje verspreidt zich onderling wat om een breed veld mee te nemen. Vooral voor de jongeren is het spannend om onder deze bijzondere omstandigheden in het donker rond te dwalen. In vergelijking met overdag lijkt het een totaal andere wereld. Jagers zijn altijd op hun hoede. Ze letten scherp op de omgeving en laten hun ogen over de sneeuw gaan om prenten te ontdekken. In deze omgeving kan de situatie abrupt wisselen. Als jager ben je van het ene op het andere moment veranderd in prooi. Rond deze tijd zijn bruine beren en wolven ook op pad. De jagers blijven dan ook vrij dicht bij elkaar en hun speer houden ze in de hand voor het geval dat.

Bij de jacht op pelsdieren worden ook nog speciale wapens en attributen meegenomen. Het is de kunst om de dieren te bemachtigen zonder de kostbare pels te beschadigen. Voor dit doel gebruiken ze een soort schepnet, knuppels en pijlen zonder punt maar met een houten bolletje op het uiteinde.

De tocht door het moeras is een belevenis, maar ze zien alleen op afstand een vluchtende vos. Met een omtrekkende beweging naderen ze nu het elzenbroekbos. Op de wat hogere delen van het bos staan soms solitaire eikenbomen.

Plotseling is er actie. De honden blaffen en janken. Het groepje komt naar elkaar toe en volgt de honden. Dan ziet een van de jagers wat de honden hebben ontdekt. In de sneeuw zijn duidelijk de prenten te onderscheiden van een volwassen boommarter. Aan de onderlinge afstand van de prenten is duidelijk te zien dat de marter op de vlucht is. Zelfs de vegen in de sneeuw veroorzaakt door de staart van het dier zijn herkenbaar. De jagers weten wat de boommarter gaat doen. Het dier voelt zich belaagd door de ach-

tervolgende honden en op snelheid kan hij het niet winnen. Hij denkt dat vluchten in een boom de enige optie is om zijn hachje te redden. Even later horen de jagers de honden tekeergaan vanaf een vaste locatie, dus ze rennen niet meer. Snel volgen ze de sporen van de honden in de sneeuw en dan zien ze hoe de zaken er voor staan. De honden springen rond een alleenstaande eik en blaffen hun keel schor. Ze springen tegen de stam omhoog en kijken verbeten naar boven. Na enig zoeken ontdekken de jagers de angstige boommarter, die bijna in de top van de boom zich plat op een tak probeert te verbergen. De jagers zijn de kou vergeten nu hun prooi binnen bereik is. Niet al te zachtzinnig worden de honden bij hun nekvel gepakt en aan een leren riem aan een paar boompjes vastgemaakt. Als de honden de boommarter te pakken kunnen krijgen zal de pels zwaar beschadigd worden en zijn waarde verliezen. De jagers hebben nu alle tijd om hun te volgen tactiek door te nemen. De marter zal het niet in zijn hoofd halen om naar beneden te komen. De jagers ontdoen zich van wat kleren om zich soepeler te kunnen bewegen. Adlef, Liafger en zijn zoon Hunrad, de beste schutters van het groepje, leggen een speciale pijl met een bolletje op hun bogen en Anger neemt het grote schepnet, dat aan een stok is bevestigd, voor zijn rekening. Anger en Buddo zijn felle knapen, lenig en behendig. Buddo staat met de knuppel in zijn handen en is klaar voor actie. Ze bepalen de positie op de grond waar de vallende boommarter ongeveer terecht zal komen en dan staan ze allemaal in de juiste positie. Zorgvuldig richten de boogschutters op hun doel boven in de boom. Voor hen is de marter, tegen de lucht afstekend, duidelijk te zien. Liafger telt tot drie en dan zoeven drie pijlen naar de marter. De snelheid van de pijlen is op deze korte afstand groot en de marter moet het voelen als drie mokerslagen, die hem vrijwel op hetzelfde moment raken. Bovendien komt de klap voor hem onverwacht en het resultaat laat zich raden.

Het arme dier verliest zijn evenwicht en valt naar de grond. Door de klap bij het neerkomen is de marter even versuft en dat moment is genoeg voor Anger om het schepnet over de marter heen te slaan. Het dier herstelt zich echter razendsnel, maar raakt verstrikt in het net en maakt blazende geluiden van angst. Buddo handelt snel. De knuppel daalt neer op de onfortuinlijke marter en het pleit is snel beslecht. Nu wordt de buit bewonderd. Anger haalt de dode boommarter uit het net.

Het is een prachtig dier. Zelfs in het maanlicht is de mooie glans op de lange dekharen van de pels te zien. Wel is de vacht van het toegetakelde dier wat smerig geworden, maar niet doorboord door pijlen of speren. Die zal flink geld opbrengen! De speciale pijlen worden weer van de grond geraapt. Ze zijn nauwelijks beschadigd en kunnen nog vaker van pas komen.

Nu voelen de jagers de kou ook weer en trekken hun kleren weer aan.

De andere beide volwassen mannen Frowin, met zijn zoon Tiedin, en Ating, met zijn buurjongen Gerwin, lopen langs de rand van het hoogveen. De beide honden lopen druk snuffelend voor hen uit. Na een flinke poos stopt het groepje even om te overleggen. Iemand heeft een vreemd geluid gehoord en muisstil staan ze te luisteren. Nu horen ze het allemaal. Heel in de verte huilt een wolf en het wordt na een poosje beantwoord vanuit een totaal andere richting. Bij volle maan huilen de wolven om hun territorium af te bakenen. Een lichte huivering trekt over de ruggen van de jonge Tiedin en Gerwin. In hun hart zijn ze blij, dat er volwassenen bij zijn. Wolven worden door de Germanen gezien als de honden van de god Wodan. Ze hebben van verhalen gehoord over de sluwheid en de moordzucht van deze dieren. Hoewel ze nooit iemand hebben gekend die door wolven is aangevallen, zit de angst diep.

De volwassen mannen worden er warm noch koud van. Het geluid komt van zeer grote afstand en ze hebben leren leven met deze buren. Dan trekken ze weer verder. Ze lopen nu langs de oever van het water en opeens worden de honden actief. Ze zijn kennelijk iets op het spoor. Na enige tijd beginnen de honden luid te blaffen, te grommen en te grauwen. De jagers kunnen nog niet zien waar de honden mee geconfronteerd worden, maar het is duidelijk dat ze iets of iemand bedreigen. Snel lopen de jagers door en ze zien hoe een visotter zich fel verdedigt tegen de beide honden. Hoewel de honden met zijn tweeën zijn hebben ze de handen vol aan deze tegenstander. De otter draait razendsnel rond en gebruikt zijn tanden en klauwen om zijn vijanden aan te vallen. Het wilde dier is veel sneller in zijn reflexen dan de honden en kenmerkend voor otters is hun moed. Dan ontdekt de otter de jagers en probeert weg te komen. Onmiddellijk profiteren de honden en bijten de otter. Het nu extra getergde dier is even de mannen vergeten, stort zich op een van de honden en takelt die dusdanig toe, dat het dier jammert van de pijn. Bij de jagers spelen nu twee zaken door elkaar. Ze willen niet dat hun honden iets ergs overkomt, maar ze willen de otterpels eigenlijk ook niet beschadigen. In het tumult draait de otter zich plotseling om en vliegt Gerwin naar de keel. Die is hier niet op bedacht, maar steekt in een reflex zijn linkerarm uit en vangt als het ware de otter op. Het agressieve dier slaat zijn klauwen in zijn kleding en bijt zich vast in de arm, maar gelukkig beschermt de dikke jas hem voor het grootste gedeelte. Even slaat in het gezelschap de chaos toe, maar dan trekt Gerwin met zijn rechterhand zijn dolk en in wanhoop geeft hij de otter een jaap over zijn keel. Het bloed kleurt de sneeuw rood en hij voelt dat de beet van het dier verslapt. Dan laat de otter los en de andere mannen hebben de grootste moeite om de honden van de otter af te houden. Iedereen staat te trillen op de benen van

deze heftige actie. Gerwin stroopt zijn linkermouw omhoog en kijkt naar de tandafdrukken van de otter die in zijn arm staan. Een paar druppels bloed wellen op uit de wond, maar gelukkig heeft zijn dikke kleding hem voor verder onheil behoed. Aan zijn staart wordt de dode otter opgetild en zelfs de volwassen mannen hebben zelden een dier van dit formaat gezien. Ondanks alle strijd is de pels niet beschadigd. Wel staan de haren alle kanten op, maar er zitten geen scheuren of gaten in. Alleen in de hals zit de dodelijke snede.

De anderen roemen Gerwin om zijn optreden en ze raken niet uitgepraat over deze strijd. Bovendien is nu bewezen dat visotters moedige dieren zijn en in doodsnood iedere tegenstander te lijf gaan. Ook mensen als het nodig is.

Het wordt tijd om zo langzamerhand weer op huis aan te gaan. Ze zijn ver weg gedwaald en het kost nog veel tijd om weer terug te keren. Onderweg wordt nog steeds over de otter gesproken en hoewel een van de honden behoorlijk is toegetakeld, loopt het dier toch mee terug. Het trekt wat met een poot en jankt soms zachtjes. Als ze weer thuis zijn, zullen ze het dier verzorgen.

In het licht van de volle maan zien ze ook nog een roedel herten oversteken en de honden hangen in hun riemen en maken smorende geluiden. Hun jachtpassie wordt wel op de proef gesteld.

Bij de aankomst thuis blijken de anderen er nog niet te zijn, maar ze horen de honden van vrij dichtbij blaffen. Ze besluiten hen even af te wachten om hun slapende familieleden niet onnodig te hinderen. Na enige tijd doemen de anderen op en op gedempte toon worden de ervaringen uitgewisseld. De visotter en de boommarter vormen een bijzondere buit voor één nacht jagen en de jagers zijn het er over eens, dat ze geluk hebben gehad. Buddo demonstreert met de knuppel nog eens hoe hij met de marter heeft afgerekend en de anderen moeten zijn enthousiasme beteugelen, omdat straks

anders de hele terp wakker is. Ieder besluit stiekem in bed te kruipen en hoopt dat de anderen niet wakker worden. Morgen zullen ze nog uitgebreid op hun spannende, nachtelijke jachtpartij terugkomen.
Als iedereen al binnen is, besluit Ating om nog even bij het vee in de kralen te zien of alles goed is. Een paard schraapt met zijn been en hij hoort de runderen herkauwen. Dan hoort hij iets dat hem een beetje ongerust maakt. Hij hoort het huilen van een wolf op een veel kortere afstand dan toen ze onderweg waren. In strenge winters is dit niet ongewoon, maar hij zal dit morgen wel even aan de anderen melden. Dan gaat ook hij ter ruste.

’s Morgens worden de gevangen otter en marter door iedereen bewonderd en moeten de verhalen opnieuw worden verteld. Buddo heeft nu een nieuw publiek en laat nog eens zien wat voor koene jager hij is. Opa Hunrad bewondert de vangst ook en knikt instemmend. Hij is trots op zijn kleinkinderen. De jacht zit hen in het bloed en dat doet de oude man goed.
Dan meldt Ating zijn bevindingen aangaande de wolven van afgelopen nacht aan de andere mannen en die luisteren aandachtig toe. Een gewaarschuwd mens telt voor twee en ze controleren de kralen van het vee nog eens grondig. De in hun ogen zwakste plekken worden voor de zekerheid nog versterkt door extra planken en balken. Het grootste risico vormen niet de eventueel binnendringende wolven, maar door hun verschijnen kan het vee in paniek raken en uit angst uitbreken. Dat zou rampzalige gevolgen kunnen hebben.
Die avond gaan ze allemaal vroeger dan gewoonlijk naar hun legersteden. De jagers om wat nachtrust in te halen, maar de anderen hebben door hun thuiskomen op een onmogelijke tijd ook onrustig geslapen. Wat ze allen niet kunnen weten is dat het opnieuw een roerige nacht zal worden.

In het holst van de nacht hoort Adlef ongewone geluiden en schrikt wakker. Hij hoort blaffende en jankende honden. De melkkoeien achter het scherm in de hoeve gedragen zich ongewoon. Normaal liggen ze rond deze tijd rustig te herkauwen of te slapen, maar nu zijn ze allemaal overeind gekomen en zijn onrustig. Meteen is Adlef alert. Als boer en jager weet hij direct dat er onraad is. Dan hoort hij buiten het snuiven van de paarden en het angstig blaten van de schapen. Hij springt van zijn legerstede en daardoor wordt ook zijn vrouw Elftrud verschrikt wakker. Adlef gooit wat turven op het vuur om iets te kunnen zien en door deze ongewone activiteiten op dit uur worden ook de andere huisgenoten wakker. Als Anger en Buddo zien dat hun vader geschrokken is, staan ze binnen een tel naast hun bed. Snel legt Adlef uit dat er buiten onraad is bij de veekralen. Misschien een beer of een roedel wolven en het laatste ligt het meest voor de hand naar aanleiding van de berichten van Ating afgelopen morgen. Vliegensvlug kleden ze zich aan. Ze grijpen hun speren, die altijd binnen handbereik zijn, en maken aanstalten om naar buiten te gaan. Oda en Hera kruipen met grote schrikogen bij hun moeder in bed en die probeert hen wat gerust te stellen. Hera moet bijna huilen van deze ongewone drukte.

Adlef opent de deur op een kier en maant de jongens om te wachten. Hij is bang dat er misschien een beer rondstruint en die is als tegenstander voor de jeugd nog een maatje te groot. Adlef ziet in het maanlicht dat de paarden angstig snuiven en met hun hoofden schudden. De runderen lopen doelloos rond in de kraal en de schapen staan opeengedrongen in een hoek. Ze stampen met hun voorpoten en maken spugende geluiden. Dan hoort Adlef ook activiteiten bij de andere hoeven. Ook deze bewoners zijn gewekt door het aanslaan van de honden op deze ongewone tijd en ook hier is alles in rep en roer.

Op zijn hoede, tot het uiterste gespannen en met de speer in de aanslag, stapt hij voorzichtig naar buiten en probeert wat te ontdekken. De honden merken dat er hulp aankomt en gaan nu nog wilder tekeer. Dan ziet Adlef wat de oorzaak is van deze paniek. Een stuk of zes of zeven wolven steken duidelijk af op het door de maan verlichte sneeuwdek en lopen heen en weer naast de terp. De scherpe zintuigen van deze dieren hebben de aanwezigheid van het vee al op zeer grote afstand waargenomen en door honger gedreven in deze barre omstandigheden zijn ze in de verleiding geraakt om de nabijheid van mensen te trotseren om voedsel te kunnen bemachtigen. De wolven hebben de aanwezigheid van Adlef allang bemerkt en staan hem van afstand aan te staren. Hij ziet duidelijk de reflectie van het maanlicht in hun schuinstaande ogen. Nu komen ook uit de andere hoeven gewapende mannen. Adlef brengt hen door middel van een fluitje op de hoogte dat hij al paraat is en de anderen lopen zijn kant op. Nu kunnen Anger en Buddo ook niet langer wachten en gaan naar buiten. Alle mannen en grote jongens staan nu bij elkaar en bespreken op gedempte toon de situatie.
Onder deze bijzondere omstandigheden neemt Liafger automatisch het initiatief. Iemand stelt voor om de honden los te laten, maar Liafger vindt dat geen goed idee. De honden zijn geen partij voor deze roedel wolven en zullen onherroepelijk het onderspit delven. Sowieso zijn de honden in de minderheid, maar ook bij een treffen tussen een hond en een wolf staat de uitslag van tevoren vast. Liafger maant de grote jongens om toortsen te maken. Hij weet dat de schrandere wolven respect hebben voor vuur en lawaai. De jongens gaan snel naar binnen en leggen toortsen in de opgelaaide turfvuren in het woongedeelte. Tegelijkertijd informeren ze de vrouwen over de stand van zaken. Als ze weer naar buiten gaan met de brandende toortsen krijgen ze van de moeders nog een waarschuwing mee om voorzichtig te zijn. Iemand

heeft de grote hoorn opgezocht en in optocht lopen ze in de richting van de nog steeds aanwezige wolven. Ze kunnen nu duidelijk waarnemen, dat de wolven zenuwachtig worden en op het punt staan er vandoor te gaan. Om ze nog eens extra te laten schrikken blaast iemand hard op de hoorn en beginnen de anderen luid te schreeuwen. Dat is teveel voor de wolven en ze maken dat ze wegkomen en verdwijnen achter de begroeiing. Maar voor hoelang?
De mannen lopen terug en controleren bij het licht van de toortsen de omheiningen. Er is niets mee aan de hand. Achter de hoeve overleggen ze nog even en besluiten om de beurt de wacht te houden. Adlef biedt zich aan als vrijwilliger en zal om melkerstijd door zijn broer Liafger worden afgelost.
Ze kruipen weer in hun legersteden, maar de slaap is voorlopig weg. Ze hebben in de sneeuw koude voeten gekregen en in plaats van slaap inhalen, wordt het weer een gebroken nacht.
Die nacht gebeurt er echter niets meer en het lijkt of de wolven een ander doel voor ogen hebben gekregen en de confrontatie niet aandurven.

Wolven weten dat een gewonde wolf een dode wolf is. Zelfs als de rest van de roedel een prooi vangt zullen ze de gewonde wolf hierbij niet toelaten om mee te eten. Het dier is zijn bevochten status direct kwijt.

De eerstkomende nachten wordt nog bij toerbeurt de wacht gehouden, maar de wolven laten zich niet meer zien. Dan besluiten de mannen dat de kust weer veilig is. Velen zijn er de afgelopen nachten slaap bij ingeschoten en hunkeren naar een normale bedrust.